

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Ը. Տարի, Թիւ 10, Հոկտեմբեր 2025

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ՎԵՀԱՓԱՌ-ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 30-ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄ

ՀՈՏ ԲԱԶՄՈՒԹԱՄԲ ԴԻՄԱԴՈՐԵՆՔ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետ, իր Գահակալութեան 30-ամեակի առիթով օրհնաբեր այցելութիւն պիտի շնորհէ Գանատայի Հայոց Թեմին:

Մենք բոլորս՝ հոգեւորական, թէ աշխարհական, միասնաբար պիտի դիմաւորենք արի եւ քաջ հովուապետը՝ ով հայ եկեղեցւոյ ղեկը իր ձեռքին կու գայ հանդիպելու իր հօտին՝ հեռաւոր այս երկրին մէջ ապրող զաւակներուն:

Վեհափառ Հայրապետի այցելութիւնը առիթ մը պիտի ընծայէ մեր ժողովուրդի զաւակներուն՝ մօտէն լսելու հովուապետին ձայնը եւ վայելելու անոր քաջ եւ արթուն հսկողութիւնը, առաջնորդութիւնը եւ գուրգուրոտ խնամատարութիւնը:

Սիրելի հայորդիներ, վստահ եմ, որ երախտագիտութեան խոր զգացումներով պիտի դիմաւորէք եւ որդիաբար պիտի շրջապատէք հայոց հայրապետը, որ երեսուն երկար տարիներու ընթացքին իրականացուցած է ձեր յոյսերն ու երազները եւ Իրմով հայ եկեղեցին եւ հայ կեանքը անելի ճոխացած եւ հարստացած է: Իրմով այսօր, առաւել եւս մեծ պայծառութեամբ հայ եկեղեցին կը ճառագայթէ՝ օտար երկիրներու եւ եկեղեցիներու շարքին: Այս բոլորին դիմաց մեր սրտերը արդար հպարտութեամբ կը լեցուին, կ'առատանայ մեր սէրը եւ կը խորանայ մեր երախտագիտութիւնը եւ առաւել կ'աւելնայ մեր որդիական յարգանքը հանդէպ Նորին Սուրբ Օծութեան:

Հարազատ Որդիի ամենաջերմ աղօթքներով կը խնդրեմ Աստուծմէ, որ երկար եւ քաջառողջ կեանք պարգեւէ Նորին Վեհափառութեան եւ առաւել շքեղ փառքով ծաղկեցնէ իր հայրապետական գաւազանը: Թող Աստուած անսասան պահէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը՝ իր ողջ միաբանութեամբ, դպրեվանքով ու աշխարհացրի ժողովուրդով: Քաջ գիտեմ ու վստահ եմ, որ Վեհափառ հայրապետին այցելութիւնը առաւել պիտի յուսադրէ եւ զօրացնէ մեզ գալիքին՝ ապագային նկատմամբ, մանաւանդ խորացնելով մեր հաւատքը հայ ժողովուրդի յարատեւ գոյատեւման, ծաղկումին եւ յաւերժութեան նկատմամբ:

Այս գիտակցութեամբ եւ հոծ բազմութեամբ դիմաւորենք հայոց հայրապետը, լսենք իր հայրական պատգամները, աղօթակից դառնանք իր հետ, շնորհաւորենք անոր գահակալութեան 30-ամեակը ու մանաւանդ խոնարհելով համբուրենք իր միռանաբայի աջը եւ ստանանք իր օրհնութիւնները:

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հոկտեմբերի երկրորդ շաբաթավերջին, Գանատայի մէջ կը տօնենք Գոհաբանական տօնը (Thanksgiving): Այս տօնը երախտագիտութեան առիթ մըն է, հարազատներով համախմբուելու եւ շնորհակալութիւն յայտնելու Աստուծոյ այն բոլոր օրհնութիւններուն համար, զորս ամբողջ տարուան ընթացքին կը վայելենք՝ ընտանիք, առողջութիւն, ընկերներ եւ հանապազօրեայ հաց:

Պօղոս Առաքեալ մեզի կը պատուիրէ. «Միշտ ուրախ եղէք, անդադար աղօթեցէք: Ամէն բանի համար շնորհակալ եղէք, որովհետեւ Աստուած ատիկան կը սպասէ ձեզմէ, որ Քրիստոս Յիսուսի միացած էք» (Ա. Թս 5:16-18):

Գոհունակ սիրտ ունենալով մենք կեանքի բոլոր պարագաներուն մէջ կը սկսինք տեսնել Աստուծոյ ձեռքը: Իրաքանջիւր արեւածագի մենք կը տեսնենք Աստուծոյ փառքը, որ մարդկային մտքին հասանելի չէ: Նորածին երեխայի ճիչը, ապա, ծնողներու ժպիտը՝ հրաշքներ են, որոնք մարդուս պարգեւուած են Աստուծոյ կողմէ: Կեանքի բոլոր դժուարութեանց ու փորձութեանց ժամանակ տոկալը՝ Աստուծմէ մեզի տրուած շնորհք մըն է: Կարելի է շարքը երկարել: Միշտ պէտք է անդադարառնանք, որ այս կեանքը, զոր կ'ապրինք պէտք է արժեւորենք եւ գոհունակ սրտով մօտենանք ամէն բանի:

Մարդկային մեր բնութիւնը տկար է, շատ անգամ մեզ դժգոհութեան կը մղէ: Միշտ կայ բան մը, որ կը պակսի, միշտ կայ ցանկութիւն մը, որ անբաւարարութեան կ'առաջնորդէ: Բայց հաւատացեալը կը հրաւիրուի իր աչքերը բանալու եւ տեսնելու, որ Աստուծոյ սիրոյ ծովուն մէջ ապրող մարդը երբեք աղքատ չէ մնացած: Իսկական հարուստ մարդը այն անձն է, որ գիտէ իր ունեցածով գոհանալ եւ այդ ունեցածը բաժնել ուրիշներուն:

Այս Գոհաբանութեան Տօնին, երբ մեր սեղանները կը լեցուին եւ մեր ընտանիքները կը համախմբուին, փորձենք նաեւ յիշել բոլոր անոնք, որոնք առանձին են, կարօտեալ են, սիրոյ պակասը ունին իրենց կեանքին մէջ եւ միշտ փառք տանք Աստուծոյ մեր ունեցածին համար:

Միշտ ուրախ ըլլանք, անդադար աղօթենք: Ամէն բանի համար շնորհակալ ըլլանք, որովհետեւ Աստուած ատիկան կը սպասէ մեզմէ, որ Քրիստոս Յիսուսի միացած ենք (հմմտ Ա. Թս 5:16-18):

Հայր Յակոբ

ՈՍԿԵՂԷՆ ՀԱՄԱՐ

«Այս աշխարհի մարդոց վարուելակերպը մի՛ ընդօրինակէք, այլ նորոգուած միտքերով նոր մարդ եղէք, որպէսզի ձեր փորձառութեամբ ընտրէք լաւը, գիտնալով Աստուծոյ կամքը, այսինքն՝ ինչ որ բարի է, ընդունելի է իրեն եւ կատարեալ» (Հռոմայեցիս 12:2):

“Do not conform to the pattern of this world but be transformed by the renewing of your mind. Then you will be able to test and approve what God’s will is—his good, pleasing and perfect will.” (Romans 12:2)

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ...

ԽԱՉԻՆ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՐԱԿԸ

«Այս քարոզը կը սորվեցնէ, որ մարդ առանց Քրիստոսի կառչելու չի կրնար յաղթահարել չարին գայթակղութիւնները եւ թէ ինչ պէտք է ընեն բոլոր անոնք, որոնք կարօտով եւ մեծ ցանկութեամբ Աստուծոյ փառքը կը խնդրեն: Կը սորվեցնէ նաեւ, որ Ադամի անհնազանդութեան պատճառով, մենք բոլորս մարմնաւոր ցանկութիւններու ստրուկները դարձանք, եւ սակայն խաչին ծածուկ խորհուրդով՝ փրկուեցանք: Քարոզին մէջ կը բացատրուի նաեւ, թէ արցունքին եւ աստուածային կրակին զօրութիւնը շատ մեծ է»:

ՀԻՆ ՄԱՐԴՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

4.- Եթէ կ'ուզես գիտնալ, թէ մենք՝ որ պատիւով ստեղծուեցանք եւ դրախտին մէջ դրուեցանք ապրելու համար, ժամանակ մը ետք (տես Սղ 49.12, 20) ինչո՞ւ սկզբնական փառքէն վար ինկանք, պատճառը պատուիրազանցութիւնն էր: Այն պատուիրանազանցութեան պատճառով մենք բոլորս ալ մարմնաւոր հեշտանքներուն գերին դարձանք: Մենք մեզ դուրս հանեցինք (տես Սղ 116.9) եւ գերի դարձանք (տես Սղ 137.1): Եւ քանի որ մինչեւ հիմա բանտարկուած կը մնանք «Եգիպտոսի» մէջ, այդ պատճառով ալ ցարդ չենք ժառանգած խոստացուած երկիրը, որ «Կաթ ու մեղր կը բխի» (տես Ելք 3.8): Տակաւին, չենք խմորուած «անկեղծութեան թթխմորով» (Ա. Կր 5.8), այլ չարութեան եւ անզգամութեան խմորին մէջն ենք: Դեռ մեր սրտերուն վրայ չէ սրսկուած Աստուծոյ (Գառնուկին) արիւնը, որովհետեւ «Դժոխքի թակարդ»ն (տես Առ 9.18) ու մեղքի կարթը լարուած կը մնան մեր մէջ: Յարդ չենք ընդունած Քրիստոսի փրկութեան հրճուանքը, որովհետեւ «մահուան խայթոցին» (Ա. Կր 15.55) արմատները տակաւին մեր մէջ են: Դեռ չենք հազած «նոր մարդը՝ Աստուծոյ պատկերին համաձայն ստեղծուած, քանի որ մեզմէ դուրս չենք հանած մեր հին ինքնութիւնը, խաբուակ ցանկութիւններով ապականած» (Եփ 4.22): Տակաւին, մեր մէջ չենք կրեր «Երկնաւոր Ադամին պատկերը» (Ա. Կր 15.49), Իր փառաւոր պատկերին նման չենք (տես Փլպ 3.21) եւ զԱստուած հոգիով եւ ճշմարտութեամբ չենք պաշտեր (հմտտ 3< 4.24), որովհետեւ մեղքը կը թագաւորէ մեր մահկանացու մարմիններուն մէջ (Հռ 6.12):

Մենք տակաւին չենք տեսած «Անմահ Աստուծոյ փառքը» (Հռ 1.23), որովհետեւ թանձր գիշերուան մութ ազդեցութեան տակ ենք: Յարդ լոյսի զէնքերը մեր վրայ չենք առած (Հռ 13.12), որովհետեւ մեզմէ չենք հեռացուցած խաւարի զէնքերը, աղեղներն ու գործերը: Մենք «նորոգուած մտքերով նոր մարդ չենք եղած», որովհետեւ տակաւին «այս աշխարհի մարդոց վարմունքը կ'ընդօրինակենք» (Հռ 12.2), հեթանոսներու նման անմտօրէն կ'ապրինք (Եփ 4.17). եւ տակաւին Քրիստոսը չենք փառաւորուած, որովհետեւ իր չարչարանքներուն մասնակից չենք եղած (Հռ 8.17), եւ ոչ ալ իր վերքերուն սպիները կը կրնենք մեր մարմիններուն վրայ (Գղ 6.17): Քրիստոսի խաչին խորհուրդով չենք ապրիր, որովհետեւ տակաւին «մարդկային կիրքերն ու ցանկութիւնները շեշտուած են մեր մէջ» (Գղ 5.24). տակաւին չենք եղած «ժառանգորդները Աստուծոյ եւ ժառանգակից՝ Քրիստոսի» (Հռ 8), որովհետեւ տակաւին «ծառայութեան հոգին» մեր մէջն է եւ ոչ թէ «որդեգրութեան հոգին» (Հռ 8.15), եւ ցարդ «Աստուծոյ տաճար» եւ «Սուրբ Հոգիին բնակարան» (Ա. Կր 3.16) չենք եղած, քանի որ տակաւին կուռքերու տաճար ենք եւ պիղծ ոգիներու բնակարան, մեր ցանկութիւններուն կառչածութեան պատճառով:

**ՄԵԾՆ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ
«ՀՈԳԵՒՈՐ ՔԱՐՈՂՆԵՐ»**
Հայացուց՝ Մակար Արք. Ազգարեան
(Շարունակելի 2)

A PRAYER OF TRUST AND RESCUE

In you, LORD, I have taken refuge;
let me never be put to shame;
deliver me in your righteousness.
Turn your ear to me,
come quickly to my rescue;
be my rock of refuge,
a strong fortress to save me.
Since you are my rock and my fortress,
for the sake of your name lead and guide me.
Keep me free from the trap that is set for me,
for you are my refuge.
Into your hands I commit my spirit;
deliver me, LORD, my faithful God.
I hate those who cling to worthless idols;
as for me, I trust in the LORD.
I will be glad and rejoice in your love,
for you saw my affliction
and knew the anguish of my soul.
You have not given me into the hands of the enemy
but have set my feet in a spacious place.
Be merciful to me, LORD, for I am in distress;
my eyes grow weak with sorrow,
my soul and body with grief.
My life is consumed by anguish
and my years by groaning;
my strength fails because of my affliction,^[b]
and my bones grow weak.
Because of all my enemies,
I am the utter contempt of my neighbors
and an object of dread to my closest friends—
those who see me on the street flee from me.
I am forgotten as though I were dead;
I have become like broken pottery.
For I hear many whispering,
“Terror on every side!”
They conspire against me
and plot to take my life.
But I trust in you, LORD;
I say, “You are my God.”
My times are in your hands;
deliver me from the hands of my enemies,
from those who pursue me.
Let your face shine on your servant;
save me in your unfailing love.
Let me not be put to shame, LORD,
for I have cried out to you;
but let the wicked be put to shame
and be silent in the realm of the dead.
Let their lying lips be silenced,
for with pride and contempt
they speak arrogantly against the righteous.
How abundant are the good things
that you have stored up for those who fear you,
that you bestow in the sight of all,
on those who take refuge in you.
In the shelter of your presence you hide them
from all human intrigues;
you keep them safe in your dwelling
from accusing tongues.
Praise be to the LORD,
for he showed me the wonders of his love
when I was in a city under siege.
In my alarm I said,
“I am cut off from your sight!”
Yet you heard my cry for mercy
when I called to you for help.
Love the LORD, all his faithful people!
The LORD preserves those who are true to him,
but the proud he pays back in full.
Be strong and take heart,
all you who hope in the LORD.

ՄԵՐԻ ՀԵՏ ԱՊՐՈՂ ՅԻՍՈՒՆ

Սուրբ Հաղորդութիւնը այն առիթն է, երբ Յիսուս ամբողջապէս մեզի հետ կ'ըլլայ, որովհետեւ, հաղորդութեան ընթացքին, ան միայն մեր ներսիդին ապրող Քրիստոսը չէ, այլեւ մեզի հետ ապրող Քրիստոսը:

Ինչպէս Եմմաուսի մէջ, հաց կտրելու ընթացքին, երկու աշակերտները ճանչնալով Քրիստոսը, նոր յարաբերութեամբ մը անոր հետ դարձան մէկ եւ քաջութիւնը ունեցան վերադառնալու իրենց ընկերներուն մօտ, նոյնպէս եւ մենք, որ հաղորդութեամբ Յիսուսի Մարմինն ու Արիւնը ստացանք, պիտի յաջողինք նոր միութիւն մը հաստատել մեր շրջապատին հետ:

Արդարեւ, երբ գիտակցինք, որ Քրիստոս կ'ապրի մեր մէջ, պիտի անդրադառնանք նաեւ, որ ան կ'ապրի մեր նմաններուն մէջ: Այդպիսով, ան մեզ կը դարձնէ հաւաքական մարմնի մը անդամներ, որոնք միասնաբար կը վկայեն, թէ աշխարհէն ներս, Քրիստոս ներկայ է:

**ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԸ
ՀԵՆՐԻ Ճ. Մ. ՆՈՒԸՆ**
Հայացուց՝ Մակար Արք. Ազգարեան

ՀԱՍԿՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ՃԱՇՈՒ ԺԱՄ, ԿԱՄ ԵՐԱԽԱՅԻՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Մինչևի հոս, ինչպես ըսինք, պատրաստությունն էր: Այստեղ Պատարագը կը սկսի՝ պատարագիչին կողմէ Ամենասուրբ Երրորդության ուղղուած փառաբանութեամբ. «Օրինեալ թագաւորութիւնն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յափտեանս յափտենից. ամէն»:

Այս մասը ճաշու ժամ կը կոչուի, որովհետեւ իրականին մէջ առանձին ժամերգութիւն մըն է, որ կը կատարուի կէսօրուան մօտ, եւ որուն հիմնական բաժինը աստուածաշնչական ընթերցումներն են:

Նոյն այս մասը կը կոչուի նաեւ «Երախայից Պատարագ»: Երախայ կը կոչուի նորահաստները, որոնք տակաին մկրտուած չէին, եւ մինչև իրենց մկրտուիլը պէտք էր քրիստոնէական հաստքը ուսանէին, հաստքի հիմնական կէտերը սորվէին եւ ապա միայն մկրտուելով՝ համարուէին Եկեղեցոյ ճշմարիտ անդամ, եւ կարենային հաղորդուիլ Քրիստոսի Մարմին եւ Արեան:

Պատարագին այս բաժինը քրիստոնէական այդ դաստիարակութիւնը փոխանցելու կը ծառայէր, հետեւաբար՝ առաջին հերթին սահմանուած էր «Երեխաներուն», թէպէտ ո՛ր միայն անոնց, այլ նաեւ հաստացեալներուն ինչպէս քիչ ետք պիտի ըսենք:

ՃԱՇՈՒ ԺԱՄԱՄՈՒՑ

Հազիւ ճաշու Պատարագը սկսած, Դպիրները կը ծայնեն օրուան ժամամուտը, որ նոյն օրուան տօնական խորհուրդը կ'ամփոփէ եւ կ'արտայայտէ (օրինակ՝ սովորական Կիրակիներուն՝ «Միածին Որդի եւ Բան Աստուած», որ փրկագործական տնօրինութեանց ամփոփումն է, Ծնունդին՝ «Աստուածածին անհարնացեալ», Ջատիկին՝ «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց, մահուամբ գմահ կոխեաց...», Հոգեգալուստին՝ «Աստուած զքեզ խոստովանիմք, զՍուրբ Հոգիդ, եւ երկիր պազանեմք...», Խաչի տօներուն՝ «Առաջի պատուական ամենայաղթ խաչի քոյ», եւն.):

ՃԱՇՈՒ ՀԱՐԱԿԱՆ

Քահանային կողմէ կարճ աղօթքէ մը ետք («Տէր Աստուած մեր, որոյ կարողութիւնդ անքնին է...»), դպիրները կ'երգեն օրուան յատուկ ճաշու շարականը: Ինչպէս անոնք ցոյց կու տայ, այս շարականը ճաշու ժամերգութեան յատուկ է, եւ օրուան խորհուրդը կամ յիշատակը կ'արտացոլացնէ (Յարութեան, Համբարձման, Հոգեգալուստեան, Վարդավաթի, Աստուածածնայ, Խաչի, Ծննդեան, սրբոց, ապաշխարութեան, եւն.):

ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾ

Անմիջապէս կը հետեւի «Սուրբ Աստուած» երգը, որ կը կոչուի նաեւ «Երեքսրբեան փառաբանութիւն», որովհետեւ անով երեք անգամ Աստուծոյ անմատչելի սրբութիւնը կը յայտարարենք: Այս երգը յատուկ է նաեւ մեզ շրջապատող միւս եկեղեցիներուն: Բայց, մինչ Արեւելքի ուղղափառ եկեղեցիներս զայն կ'երգենք ի դիմաց Քրիստոսի, Քիւսանդական եկեղեցին զայն կ'երգէ ի դէմն Ամենասուրբ Երրորդութեան: Ասիկա անցեալին բաւական վէճերու եւ նոյնիսկ հակառակութեանց պատճառ հանդիսացած է:

Հետաքրքրական է գիտնալ, սակայն, որ մեր եկեղեցիին համար այս երգը Քրիստոսաբանական ճշմարիտ դասնութեան արտայայտութիւն մը նկատուած է, եւ զայն կը գտնենք ոչ միայն Պատարագին մէջ, այլ նաեւ առաւօտեան եւ երեկոյեան ժամերգութեանց ու կարգ մը եկեղեցական հայրերու կամ ժողովներու դասնական գրութեանց մէջ, ինչ որ շատ յատկանշական է:

Անով կը դասնինք Քրիստոսի Աստուածութիւնը, «հօր եւ անմահ», եւ միաժամանակ անոր մարդացումը մեզի համար, «որ մարմնացար վասն մեր», եւ խաչի վրայ զոհագործումը մեզի համար, «որ խաչեցար վասն մեր», եւ կը կնքենք իր ողորմութիւնը խնդրելով:

Մինչ ժողովուրդը կը սկսի «Սուրբ Աստուած»ը երգել, պատարագիչը Սեղանին վրայէն սուրբ սպասարկող Սարկաագին, որ զայն ժողովուրդին ի տես բարձրացուցած՝ հանդիսատրապէս կը վերաբերէ զայն, այսինքն՝ խորանին ետեւէն թափօր դառնալով զայն Սեղանին աջակողմէն կը բերէ ձախ կողմը, եւ բեմին յառաջակողմը գալով համբուրել կու տայ դասին մէջ կանգնող հոգեւորականներէն երիցագոյնին (կամ օրուան ընթերցողին, որ քիչ ետք մարգարէական եւ առաքելական գիրքերէն պիտի կարդայ):

Այս հանդիսատրութիւնը աննպատակ եւ առանց իմաստի չէ: Աետարանը Աստուծոյ Խօսքն է, եւ այս պահուն անկա ժողովուրդին կը ներկայանայ Աստուծոյ մատով քարեղէն տախտակներուն վրայ գրուած Տասնաբանեայ Պատուիրաններուն պէս, որ Մովսէս մարգարէն Սինա լեռան վրայ Աստուծմէ առնելով բերաւ ժողովուրդին:

(Շարունակելի 4)
«ՀԱՍԿՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ»
ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ,
ԿԱՌՈՅՅԸ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԶԱՐԵՀ ԱՐՔ. ԱԶՆԱՌՈՐԵԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Եկէք հասկնանք պատկեր գործածելուն ճիշդ իմաստը:

Հայ եկեղեցին, համեմատաբար միւս եկեղեցիներուն, չափաւոր ու զուսպ եղած է իր եկեղեցիներէն ներս պատկերներու գործածութեան մէջ: Հակառակ անոր, որ հին ժամանակներէն սկսեալ մեր եկեղեցիներէն ներս զարգացուած են պատկերներու, որմանակարներու, բարձրաքանդակներու, իսկ ձեռագիրներու մէջ՝ մանրանկարչութեան արուեստները, սակայն միշտ ալ՝ չափաւոր կերպով: Հայ ժողովուրդը առաւելապէս ստեղծած է հաստքի ինքնուրոյն արտայայտչածէ մը, որ է՝ Խաչքարը:

Անցեալին, երբ մարդիկ գրել-կարդալ չէին գիտեր, պատկերները դաստիարակիչ դեր կը խաղային. պատկերներու ճամբով Աստուածաշնչական դասեր սորվեցնելով մարդոց: Պատկերներու միջոցով ներկայացուած են Յիսուսի երկրային կեանքի դրուագները, անհասանելին ու անտեսանելին, ինչպէս նաեւ՝ սուրբերու կեանքի զանազան դէպքերը, որպէսզի օգնեն հաստացեալին ըմբռնելու աստուածայինը եւ տեսանելի կերպով հետեւելու Քրիստոսի կեանքին ու սուրբերու վարքին պատմութեան: Եկեղեցիներէն ներս կախուած պատկերները յատուկ աղօթքներով օժտուած են՝ ի բժշկութիւն հաստացեալներու ցաւերուն եւ ի մխիթարութիւն բոլորին:

Յստակ է, որ նկարը, այսինքն՝ պատատը, կտար չէ որ յարգանքի ու մեծարանքի առարկայ է, այլ այդ նկարին ետին գտնուող՝ պատկերուած սուրբին կամ մարտիրոսին անձը, որ իր վարքով ու բարքով անուշաբոյր խունկ եղած է Աստուծոյ մօտ: Նոյնպէս՝ Խաչին նկարին կամ քանդակին մէջէն ո՛չ թէ առարկան է որ կը պաշտենք, այլ՝ նոյնիքն Խաչեալը, որ Իր սուրբ ու մաքրարար արիւնը թափեց մեր փրկութեան համար: Ինչպէս որ, օրինակ, երբ մէկը որ զաւակներուն, իր մօրը կամ իր մէկ սիրելիին նկարը ձեռքը առնէ ու համբուրէ, ո՛չ թէ նկարը կամ թուղթի կտորն է որ համբուրած կ'ըլլայ, այլ՝ անոր ետին կանգնող իր սիրելին:

Ահա թէ ինչն պէտք է առանց խղճահարութեան կանգնիլ Տէրունի կամ սրբոց պատկերներուն դիմաց եւ աղօթք բարձրացնել Աստուծոյ:

ԱՍՈՒԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ ՀԻՄՔ ՈՒՆԻ ՍՈՒՐԲԵՐՈՒ ՄԱՍՈՒՆՔՆԵՐ ՄԵԾԱՐԵԼԸ:

Քրիստոնէայ Ընդհանրական եկեղեցին առաքելական դարերէն սկսեալ մեծարած է սուրբերու մատուցները: Ս. Ստեփանոս նախասարկաւագին եւ առաջին մարտիրոսին նահատակութենէն ետք, հակառակ անոր որ Երուսաղէմի եկեղեցոյ դէմ մեծ հալածանք յարուցուած էր, սակայն »Քանի մը բարեպաշտներ Ստեփանոսի մարմինը տարին թաղեցին, մեծ կոծ ընելով անոր վրայ« (Գործք 8.2):

Սուրբերու մատուցները միշտ ալ մեծարուած են Եկեղեցոյ կեանքին մէջ, հաստացեալներուն կողմէ, եւ հետագային անոնց մահուան վայրերուն ու անոնց մատուցներուն վրայ վկայարաններ ու եկեղեցիներ շինուած են:

Հին Կտակարանին մէջ կը կարդանք, թէ երբ Եղիսէ մարգարէ մեռաւ ու զինք թաղեցին, յաջորդ տարին թշնամիներու գունդերը Իսրայէլի վրայ ներխուժեցին: Երբ հրեաները մարդ մը կը թաղէին, ահա թշնամիներու գունդ մը տեսան, ուստի վախցած՝ մեռած մարդը Եղիսէի գերեզմանը նետեցին: Երբ այդ մարդը Եղիսէի ոսկորներուն դպաւ՝ վերապրեցաւ, եւ իր ոտքերուն վրայ կանգնեցաւ (Դ. Թագաւորաց 13.20-21):

Իսկ Նոր Կտակարանին մէջ կը կարդանք, որ նոյնիսկ իրենց ողջութեան ժամանակ առաքելներուն ու սուրբերուն առարկաները մեծարանքի առարկայ էին, եւ միջոց բազմազան բժշկութեանց: Օրինակ, Գործք Առաքելոցին մէջ կը կարդանք, թէ »Առաքելներուն ձեռքով բազմաթիւ նշաններ ու հրաշքներ կը կատարուէին ժողովուրդին մէջ. այնպէս որ, Պետրոսի անցած ատեն՝ մարդիկ պատգարակներով ու մահիճներով հիւանդներ կը բերէին եւ հրապարակներու վրայ կը դնէին, որպէսզի գտնէ անոր շուքը ինչպէս անոնցմէ մէկուն վրայ: Շրջակայ գիտելէն բազմաթիւ մարդիկ Երուսաղէմ կը հաւաքուէին՝ իրենց հետ բերելով հիւանդներ եւ պիղծ ոգիներէ տանջուողներ, որոնք բոլորն ալ կը բժշկուէին« (Գործք 5.14-16):

Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ կը կարդանք, թէ՝ »Աստուած Պօղոսի ձեռքով արտասովոր հրաշքներ կը գործէր: Մարդիկ մինչևի իսկ անոր քրտինքոտ թաշկինակն ու գործի հագուստը կը տանէին հիւանդներուն եւ անոնք կը բժշկուէին իրենց ցաւերէն, կամ չար ոգիները կ'ելլէին« (Գործք 19.11-12):

Արդ, ոչ թէ սուրբը ինք է որ հրաշք կը գործէ, այլ Աստուած է որ արտասովոր հրաշքներ կը կատարէ իրեն հաւատարիմներուն ձեռքով, որպէսզի մարդ անհատը հետեւի սուրբերու կեանքի օրինակին եւ անվախճան կեանքի յոյսը ունենայ իր սրտին մէջ:

ԻՆՉՈՒ՞ ԿԱՆԻՈՐ Է ՈՒՆՏԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆԸ:

Ուխտագնացութիւն կը կատարուի բարեպաշտ քրիստոնէաներուն կողմէ, այցելելով զանազան սրբավայրեր, անոնք ըլլան՝ Տէրունակոխ, այսինքն՝ այն վայրերը ուր Յիսուս այցելած է ու կոխած, եւ կամ՝ սուրբերու ապրած կամ նահատակուած վայրերը: Ուխտագնացութիւններ կը կատարուին նաեւ եկեղեցոյ մը անուանակոչութեան առիթով կամ վանքերը:

Ուխտագնացութեան սովորութիւնը վաղ քրիստոնէութենէն կը սկսի, երբ քրիստոնէաներ սուրբ վայրեր կ'այցելէին՝ երկրպագելու եւ համբուրելու համար Տէրունակոխ վայրերը:

Հին վանքերը կառուցուած կ'ըլլային սուրբերու կամ նահատակներու եւ մարտիրոսներու աճիւններուն վրայ, եւ մարդիկ, անոնց նահատակութեան օրը, այնտեղ կ'երթային՝ աղօթելու եւ Աստուծոյ մօտ սուրբերուն բարեխօսութիւնը խնդրելու:

Ուխտագնացութիւնները հոգեւոր սնունդի ու աճման սքանչելի պահեր են իւրաքանչիւր հաստացեալի համար: Ահա թէ ինչն կարեւոր են կազմակերպուած ուխտագնացութիւնները:

Տէր Տաթև Ա. Քնյ, Միքայէլեան

ՄՐՏԻ ԽՈՐԵՐԸ ԽՕՍԲ՝ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԵՏ ԲԱՆ ԽԲ

Ա.- Տէր Աստուած գութեան, փրկութեան եւ ողորմութեան, քաւութեան եւ նորոգութեան, բժշկութեան եւ առողջութեան, լուսաւորութեան եւ կենդանութեան, բարութեան եւ անմահութեան, յիշէ՛ զիս երբ գաս Քու թագաւորութեամբդ, Ահաւոր, Հօր, Բարեբար եւ Ամենաստեղծ, Կենդանի, Գովեալ, Ամենակատար, որ մերձ ես բոլոր արարածներուն հառաչանքին: Քեզի կը պաղատիմ՝ Քեզի խաչակից եղողին հետ, որ թէ՛ քեզի համար չբռնուեցաւ, չկապուեցաւ, չկախուեցաւ, չզամուեցաւ, Քու մեծութեանդ անունով չկոխուեցաւ, չանարգուեցաւ, չլվուեցաւ, չքամահրուեցաւ, չխորտակուեցաւ, չմահացուեցաւ, սակայն արդարներուն արքայութեանը -որ բաժինն է յոյսի անձկացողներուն- արժանի երեցաւ, ու Դուն երդումով ծանուցիր իրեն տուած բարիքներուդ անփոփոխութիւնը, ու զինք փառաւորելով՝ յափտեանական փրկութեան յոյսը տուիր լքուածիս:

Բ.- Օրինեալ, օրինեալ, դարձեալ օրինեալ. զիս ալ ընդունէ՛ նոյն հաստքով ու կործանումէ կանգնեցրո՛ր զիս, ո՛վ Բարեբար, բժշկէ՛ զիս ախտաւոր հիւանդութենէս, Ողորմած. մահուան եզերքէն կեանքին դարձուր զիս, Կենդանութիւն. Քուկը եմ ես, ապրեցրո՛ր զիս անոր հետ, Ապաինութիւն. հոգով մեռածիս կենդանական շունչ շնորհէ, Յարութիւն, Կեանք եւ Ամմահութիւն. անպակաս բարութիւն եւ Դուն, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, ամենազօր աջ, ամենիշխան ձեռ, ամենամօտ աջ, ամենիշխան ձեռք, ամենամօտ մատ: Կամեցիր, Տէր, ու պիտի փրկուիմ, ակնարկէ՛ միայն գթութեամբ, ու պիտի արդարանամ. ըսէ՛ խօսքով, ու անմիջապէս պիտի սրբուիմ. մոռցիր չարիքներուն թիւը, ու իսկոյն պիտի համարձակիմ. առատաձեռնէ՛, ու իմնա քու վրա՛ պիտի պատուաստուիմ. ամէն բանի մէջ փառաւորուած ես Դուն, յափտեանս: Ամէն:

ՆԻԿԻՅՑ ՏԻԵՂԵՐԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԻ 1700-ԱՄԵԱԿ

«Մարմնացա՛ւ՝ մարդացա՛ւ՝ ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ Սրբոյ կուսէն Հոգւովն Սրբով: Որով էառ մարմին՝ հոգի եւ միտ, եւ զամենայն որ ինչ է ի մարդ, ճշմարտապէս եւ ո՛չ կարծեօք»:

1.- Մարմնացաւ, մարդացաւ:

«Մարմնանալ» կը նշանակէ: 1) Մարմին ըլլալ, մարմինի վերածուիլ, թանձրանալ, նիւթականանալ: 2) Մարմինի ձեւ կամ երեսոյթ ունենալ: 3) Մարդ ըլլալ: Այստեղ այս իմաստներէն 1-ը եւ 3-ը նկատի ունի: Բացատրութիւնը առնուած է Յովհաննէսի Աւետարանէն (Յհ 1.14): Անմարմին Աստուած Բանը, որ մարդոց համար անտեսանելի եւ անշօշափելի է, մարմին եղաւ, որպէսզի կարելի ըլլայ տեսնել ու շօշափել զայն (Ա.Յհ 1.1):

Աղանդաւորներէն ոմանք կ'ըսէին, թէ Բանը մարդկային մարմին առաւ, բայց մարմին մը՝ առանց բանական հոգիի եւ միտքի, որովհետեւ, կ'ըսէին, Բանը ինք հոգիին ու միտքին տեղը առաւ: Ասով, անոնք կը ժխտէին Քրիստոսի մարդկութեան կատարելութիւնը: Հաստատմը «մարմնացաւ» բառին քով կ'աւելցնէ «մարդացաւ», որպէսզի «մարմին»ը կամայականօրէն չբացատրուի, այլ հասկցուի իբրեւ կատարելապէս «մարդ»:

Մարդանալով՝ Բանը չդադրեցաւ կատարելապէս Աստուած ըլլալ: Կամաւորապէս մարդկային բնութեան կարիքներուն ինքզինքը ենթարկած, իր աստուածային փառքէն մերկացած, եւ մեզի համար խաչը բարձրացած, բայց մարգարէն զայն կը յայտարարէ «Հօգր Աստուած» եւ «Յաւիտենականութեան Հայր» (Ես 9.6), իսկ առաքեալը անոր մէջ կը դիտէ «աստուածային բնութեան ամբողջ լիութիւնը», կատարելապէս Աստուածը:

2.- Ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն Սրբով:

Այս հաստատումը երկու կողմ ունի: Կը վերաբերի թէ՛ Քրիստոսի աստուածութեան եւ թէ՛ մարդկութեան:

1.- Ան՝ որ աստուածային կատարելութիւնը ունէր եւ կատարելապէս Աստուած էր՝ ոճել փոփոխութիւն կամ նուազութիւն չկրեց, այլ՝ մնաց ինչ որ էր: Իր աստուածութիւնը չայլայլեցաւ, մարմնական բնութեան չվերածուեցաւ:

2.- Մարդկութեան վերաբերմամբ այս բացատրութիւնը կը հաստատէ մարդկային բնութեան ամբողջականութիւնը: Եւ այս հաստատումը չափազանց կարեւոր է մեր փրկագործութեան համար: Քրիստոսի մարմինը ճշմարտապէս մարդկային էր, երկինքէն բերուած չէր, հետեալաբար երկնային չէր:

Ս. Կոյս Մարիամէն ծնունդը կ'ընդգրկէր Աստուածորդիին խնարհի ծնունդը, ցոյց տալով թէ Աստուծմէ՛ ծնած կատարելապէս Աստուածը անարգութիւն չհամարեց ծնանիլ Ս. Կոյսէն, եւ իր ծնունդով գերազանցօրէն պատուեց եւ օրհնեց ու սրբեց մարդկային ծնունդները: Իսկ այդ գերազանց ծնունդին պատճառաւ Ս. Կոյսը «Աստուածածին» կը կոչուի, որովհետեւ սոսկ մարդ մը չէր իր ծնածը, այլ նոյնինքն փառաց Տէրը (Ա.Կր 2.8), եւ բոլորէն վեր եղող յաւիտ օրհնեալ Աստուածը (Հռ 9.5):

Քրիստոսի յղութիւնն ու ծնունդը տեղի ունեցան Ս. Հոգիին ներգործութեամբ: Ասիկա երկու ճշմարտութիւններ կը բերէ մեզի.-

ա.- Քրիստոս ծնաւ առանց մարդկային սերմի, առանց հոր:

բ.- Ս. Հոգին Ս. Կոյսին արգանդը սրբեց եւ զայն յարդարեց իբրեւ տաղաւար Աստուծոյ բնակութեան, Հօրը զօրութեամբ եւ հովանաւորութեամբ ծնունդ տալու համար Բանին՝ Աստուածորդիին մարմնին:

3.- Քրիստոսի կատարելապէս մարդկութիւնը – մարմին, հոգի եւ միտք:

Ըստ Արիոս եւ Ապոլինար աղանդաւորներուն, «Բանը» իր մարդկութեան մէջ կատարելապէս չէր: Մարմնացաւ ու մարդացաւ, բայց մարդկային հոգի չունէր: Բանը ինք մարդկային հոգիին տեղը կը բռնէր: Ապոլինար կ'ըսէր նաեւ, թէ Քրիստոս մարդկային միտք ալ չունէր: Ահա թէ ինչու մեր ներկայ Հաստատմքին մէջ «մարմին»ին կողքին աւելցուած է «հոգի եւ միտք», որպէս ամբողջական ճշմարտութիւն եւ պատասխան նման մտածողներուն:

Քրիստոսի մէջ մարդկային բանական հոգիին ժխտումը ամբողջ փրկագործութեան մերժումը կրնար ըլլալ, որովհետեւ եթէ Քրիստոս կատարելապէս Աստուած չէր՝ չէր կրնար մարդոց փրկութիւնը իրագործել, իսկ եթէ կատարելապէս մարդ չէր՝ իր յաղթանակը չէր կրնար մարդ արարածին յաղթանակը ըլլալ Չարին՝ Սատանային վրայ տարուած:

4.- Ամէն ինչ որ մարդկային է, բացի մեղքէն:

Թէպէտ «բացի մեղքէն» բառերը այժմու մեր Հաստատմքին մէջ չկան, բայց անհրաժեշտ է յատուկ կերպով անդրադառնալ անոր: Եթէ Քրիստոս մարդացաւ՝ առնելով մարմին, հոգի եւ միտք, արդեօք մե՞ղքն ալ առաւ: Այլ խօսքով, Քրիստոսի մէջ մեղք կար թէ՛ ոչ:

Պատասխանը «ոչ» է: Աստուածորդիին առաւ ամէն ինչ որ մարդկային է, բացի մեղքէն, որովհետեւ մեղքը մեղանշական մարդուն յատուկ է, բայց յատուկ չէ՛ր սկզբնաւոր մարդուն: Իսկ Քրիստոս առաւ մեղքէն՝ զերծ եղող մարդկային բնութիւնը, եւ աշխարհ եկաւ ջնջելու համար մեղքը (Ա.Յհ 3.5): Քրիստոս իր մարդկային բնութեամբ անմեղ էր, իր ստեղծած մարդուն՝ Աղամին պէս: Կարելիութիւնը ունէր մեղանջելու, բայց բնաւ մեղք չգործեց, ինչպէս դարձեալ ՆԿ-ը զօրեղապէս կը հաստատէ (Ա.Պտ 2.22: Հմմտ Ես 53.9: Բ.Կր 5.21): Ասիկա կը նշանակէ՛ թէ Քրիստոս չտիրապետուեցաւ մեղքէն ու մահէն, եւ ուստի կրնար սպաննել կամ բնաջնջել մեղքը եւ մահուան զօրութիւնը, ինչ որ իրագործեց նախ իր մարդեղութեամբ, եւ ապա իր կամաւոր չարչարանքներով, կամաւոր մահուամբ եւ հրաշափառ սուրբ յարութեամբ:

5.- Ո՛չ թէ երեսուրեակապէս, այլ՝ ճշմարտապէս:

«Երեսուրեակապէս» կոչուած աղանդաւորները Քրիստոսի մարմնին համար կ'ըսէին՝ թէ մարմնի ձեւ կամ երեսոյթ ունէր, բայց իրական մարմին չէր: Զայն պարզապէս տեսիլք կը համարէին, տեսալ մը ուրուական:

Այսպիսի աղանդաւորներ կային դեռ առաքելական ժամանակներէն սկսեալ: Յովհաննէս Աւետարանիչ կատարողէն կը պայքարի անոնց դէմ՝ որոնք կը փորձեն ուրանալ ճշմարիտ մարդեղութիւնը (Ա.Յհ 4.1-3: Բ.Յհ 7):

6.- Ճշմարիտ մարդեղութեան կարեւորութիւնը մեր փրկութեան համար:

Մերժել կամ ուրանալ մարդեղութիւնը եւ Քրիստոսի ճշմարիտ մարմինը, կը նշանակէ մերժել կամ ուրանալ մեր փրկութիւնը: Արդարեւ, Քրիստոս ինչպէս մեր մեղանշական բնութիւնը պիտի սրբէր սկզբնական մեղքէն, առանց ինք այդ բնութիւնը առնելու: Ինչպէս պիտի կրնար մեր մեղքերը սրբել իր մկրտութեամբ, եթէ չունէր մարմին մը որ Յորդանանի մէջ լուացուեցաւ: Յովհաննէսի ձեռքով: Եթէ մարմին չառաւ, ինչպէս կրնար իր մարմնին մէջ սպաննել մեղքը: Ինչպէս իր արիւնը փրկանք պիտի տար բոլոր մարդոց փոխարէն, եթէ ճշմարիտ մարմին եւ արիւն չունէր: Եթէ չունէր մարմին մը որ մահկանացու ըլլար, ինչպէս պիտի կարենար խաչուիլ եւ մեր բոլորին փոխարէն մահը ճաշակել, մեր մահուան դատապարտութիւնը ինք կրելու համար: Տեսիլք կամ ուրուականը չեն կրնար մեռնիլ, ո՛չ ալ յարութիւն առնել: Իսկ եթէ ուրանանք Քրիստոսի մահը եւ յարութիւնը, կը նշանակէ՛ թէ փրկուած չենք, եւ ենթակայ կը մնանք մահուան դատապարտութեան: _

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՅՑ ՀԱԻԱՏԱՄՔԻՆ
Զարեհ Արք. Ազնաւորեան
(Շարունակելի 7)

THE BOOK OF JOB

WRITTEN: AROUND 600-500BC

WHAT YOU NEED TO KNOW:

The name Job means 'persecuted' or 'afflicted', and that's really what this book is about. It is a poetic dialogue between Job and his friends about what happens when everything goes wrong. Job is totally committed to God, and his wealth at the beginning of the story suggests that God has rewarded him for his faithfulness. Yet disaster hits Job and his family, so how is it that God would let this happen to such a good man? The book of Job is more about asking questions than about getting answers.

WHY READ IT?

This is a book asks some very real questions about how we feel when life seems to fall apart, and about where God is in it all. It is honest about pain, about faith, and about what it's like to have people around you who are negative influence when you are at your weakest point. At the end of the story, God steps in and responds to Job – but asks questions of his own rather than giving answers!

KEY CHARACTER:

After Job has stopped talking (at the end of chapter 31), it is Elihu who then speaks up. At first he is only a bystander in the conversation, but he carries a lot of wisdom. He is also the youngest member of the group and is respectful of the other men's ages, but his speech shows that you don't have to be old to be wise.

WE DON'T KNOW WHEN
THE STORY OF JOB IS SET,
BUT WE THINK BEFORE
THE TIME OF ABRAHAM.

THE LETTERS HEBREWS

WRITTEN: AD85-90

WHAT YOU NEED TO KNOW:

This book is called "Hebrews" because the people it was written to were Jews (also known as Hebrews) who had decided to follow Jesus. This decision had made life difficult for them. They were being persecuted not only by the Romans for being Christians, but also by their fellow Jews for abandoning their original faith. So the writer wanted to encourage them to keep going. Hebrews is largely about the person of Jesus, but it also includes a remnder of all the amazing people of faith who stayed strong in the past. The letter focuses on showing how Jesus fulfils all the Old Testament beliefs and customs, and how the uniqueness of Jesus should encourage people to preserve in their faith.

WHY READ IT?

This letter is an encouragement to us to stay strong in our faith. It does a great job of unpacking who Jesus is and explaining the difference he makes not only to our lives but also to our relationship with God, It is a very meaty letter, but it really helps us to match Jesus up with themes in the Old Testament.

